

ВОПРОСЫ ИЗУЧЕНИЯ КУЛЬТУРНЫХ ПРОЦЕССОВ В ВЕРХНЕМ ПОДНЕПРОВЬЕ

А.Р. АГЕЕЎ

МДУ імя А.А.Куляшова

АХОВА І ВЫКАРЫСТАННЕ МЕМАРЫЯЛЬНЫХ МЯСЦІН, ЗВЯЗАНЫХ З ЖЫЦЦЁМ МАКСІМА БАГДАНОВІЧА НА МАГІЛЁЎШЧЫНЕ

Да 100 гадавіны з дня нараджэння Максіма Багдановіча ў 1991 годзе на Беларусі было зроблена нямала: у Мінску адчынены музей М. Багдановіча, запрацавала “Беларуская хатка”, дан штуршок стварэнню мемарыяльнага комплексу “Фальварак Ракуцёўшчына”. Рэальнымі здаваліся перспектывы аднаўлення ў Мінску будынка, дзе нарадзіўся паэт, музефікацыі вёскі Вяззе Асіповіцкага раёна, дзе ён правёў некалькі месяцаў у 1895 годзе.

110-ю гадавіну з дня нараджэння Максіма Багдановіча сябры Магілёўскага нефармальнага клуба аматараў беларускай гісторыі і падарожнікаў “Чароўны ўспамін” разам з мясцовай арганізацыяй Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны вырашылі адзначыць шэрагам вандровак па мясцінах, звязаных з жыццём паэта. Першым, 2-12 жніўня, адбылося падарожжа па Беларусі па маршруту Магілёў – Вяззе (Асіповіцкі раён) – Мінск – Гродна – Вільня – Ракуцёўшчына (Маладзечанскі раён) – Ігумен (Чэрвень) – Магілёў. Яно ахапіла практычна ўсе месцы, якія звязаны з жыццём класіка беларускай літаратуры на Беларусі. З усіх мясцін, дзе жыў, якія наведваў паэт на Радзіме, толькі вёска Вяззе Асіповіцкага раёна знаходзіцца на тэрыторыі Магілёўскай вобласці.

Вяззе – невялікая вёска Асіповіцкага раёна, у якой пражывае каля 800 жыхароў. Яна знаходзіцца ў 7-мі кіламетрах на паўночны ўсход ад горада і чыгуначнай станцыі Асіповічы на беразе Асіповіцкага вадасховішча і ракі Свіслач, з’яўляецца цэнтрам сельскага савета, мае сярэдняю школу, дом культуры. Вясной і летам 1895 года тут, у сястры Сцепаніды і яе мужа Франца Секяржыцкага, жыла разам са сваім сынам Марыя Багдановіч. Франц працаваў лесніком у мясцовага пана Дарагана. Секяржыцкія мелі гаспадарку. Жылі ў вялікім драўляным доме [1, с.16]. У Вяззі будучы паэт упершыню ўбачыў вясковае жыццё і пачуў беларускую гаворку, разам з братамі хутка засвойваў беларускія словы.

Сёння аб жыцці Максіма ў вёсцы нагадвае нямногае, пераважна тое, што было зроблена да 100-годдзя з дня нараджэння паэта. Вуліца М. Багдановіча ад цэнтральнай плошчы ўходзіць у бок вёскі Зборск на паўночны захад. Праехаўшы па ёй метраў 300, можна пабачыць з левага боку шылду на абкладзеным сучаснай белай цэглай будынку, якая нагадвае аб жыцці ў вёсцы маленькага Максіма. “У гэтым доме пражыў лета 1895 года будучы выдатны паэт Беларусі Максім Багдановіч”. У кабінце літаратуры мясцовай сярэдняй школы частка стэндаў прысвечана творчасці паэта... У школе, а потым і ля вогнішча на беразе Свіслачы адбыліся пранікнёныя, эмацыянальныя сустрэчы – размовы тутэйшых настаўнікаў ды школьнікаў з сябрамі клуба. Яны паказалі, што слова Максіма Багдановіча жыве і актуальна і сёння, пакінулі ў сэрцах цёплы ўспамін аб Вязі.

Узнёсласці, вялікай радасці ад наведвання вёскі ўсё ж не засталася. Вадасховішча найбуйнейшай на Беларусі Асіповіцкай ГЭС стварыла вялікую зону адпачынку, непазнавальна змяніла мясцовыя краявіды. Але галоўнае відаць было тое, што нам стала відавочна: планы музефікацыі Вяззя, аб якіх нават пісалі ў беларускіх энцыклапедыях [2, с. 273], так і засталіся планами.

З апавяданняў тутэйшых настаўнікаў высветлілася, што за час пасля святкавання 100-годдзя з дня нараджэння паэта была разабрана хата, у якой ён жыў. На яе месцы зрабілі спартыўную пляцоўку, якую дарэчы так і не давялі да ладу. Мемарыяльная шылда вісіць на будынку, што знаходзіцца на супрацьлеглым баку вуліцы. Не ўсе тутэйшыя жыхары і ведаюць, дзе тая вуліца Багдановіча, бо ўказальніка з назвай вуліцы мы на яе пачатку не змаглі знайсці. Так да канца і засталася незразумелым, ці разумеюць вясцоўцы значнасць падзеі, што адбылася тут 106 гадоў таму.

Пасля наведвання Вяззя вандроўка працягвалася па іншых мясцінах, звязаных з жыццём Максіма Багдановіча і яго сям’і на Беларусі. Параўнанне ўшанавання памяці паэта на вялікі жаль не на карысць Магілёўшчыны. У Ігумене (Чэрвене) усталявана на цэнтральнай плошчы прыгожая мемарыяльная дошка ў гонар Максіма Багдановіча. У Мінску і Гродне працуюць музеі М.Багдановіча, вуліцы названы яго імем. У Мінску ёсць два помнікі паэта, мемарыяльная дошка сведчыць аб месцы яго нараджэння. З густам аформлена магіла маці паэта ў Гродне. Вельмі шмат зроблена за апошнія 10 гадоў па музефікацыі фальварка Ракуцёўшчына.

На Магілёўшчыне са станоўчых змяненняў можна адзначыць з’яўленне вуліцы і завулка М.Багдановіча ў абласным цэнтры. Але знаходзяцца яны на далёкай ускраіне горада ў раёне новай забудовы прыватнымі дамамі – Малая Бароўка. Вяззе ж вызначаецца па сутнасці толькі адной шылдай. Праблема музефікацыі вёскі патрабуе тэрміновага вырашэн-

ня. Магутная ў перспектыве крыніца патрыятычнага выхавання моладзі сёння іграе пэўную ролю толькі для самой вёскі Вяззе, а ў памерах вобласці практычна не выкарыстоўваецца.

Па вытоках вандровак сябры клуба пры падтрымцы грамадскага аб'яднання “Кола сяброў” плануюць стварыць перасоўную фотавыставу “Сцежкамі Максіма – кніжніка”, якая будзе экспанавацца ў розных гарадах і вёсках Магілёўшчыны, установах адукацыі і культуры, грамадскіх арганізацыях.

Літаратура

1. Архіўныя матэрыялы да жыцця і творчасці Максіма Багдановіча. – Менск, 1996. – Сшытак 1.
2. Кароткая Т.М. Багдановіча Максіма літаратурны музей // Энциклапедыя гісторыі Беларусі. У 6 т. – Мн., 1993. – Т.1. – С.272 – 273.